

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

XI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

17 – 18 ЖОВТНЯ 2023 р.

«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ»

м. Одеса

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали ХІ Міжнародної науково-практичної конференції 17-18 жовтня 2023 року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. – 663 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Козак К.Б. - д-р екон. наук, професор, директор ННПЕіМ ім. Г. Е. Вейнштейна ОНТУ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., проф., Баранюк Х.О. – к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Седікова І.О. – д.е.н., проф., Ніколюк О.В. – д.е.н., проф., Козак К.Б. – д.е.н., проф., Соловей А.О. – к.і.н., доц., Згадова Н.С. – к.е.н., доц., Маркова Т.Д. – к.е.н., доц., Волкова А.Ю. – ас., Мільчева В.В. - PhD, доц., Новикова В.С.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

ДОСЛІДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЕКСПОРТУ ПРОДУКТІВ ПЕРЕРОБКИ ЗЕРНА

Савенко І.І., д.е.н., професор

Гобачьов Д.С., здоб. СВО «Магістр»

Одеський національний технологічний університет, м. Одеса

Вступ. У сучасних ринкових умовах ключовим фактором для формування валового внутрішнього продукту, національного доходу та доходів державного бюджету в нашій країні є зростання обсягів виробництва та збуту продукції сільськогосподарства, зокрема експорту зернової та зернопереробної продукції.

Особливий акцент робиться на вирощуванні та переробці зернових культур, зокрема на їх експорті. Важливо збільшувати частку виробництва та реалізації продукції підприємств, які переробляють зерно та виготовляють готові продукти з нього. Це сприятиме збільшенню створеної вартості, оскільки обробка додає більше вартості порівняно з вирощуванням сировини. Для цього потрібно розвивати потужності переробних підприємств та виробничу інфраструктуру.

Виклад основного матеріалу. За аналізом стану справ на 24 лютого 2022 року, найбільші площі вирощування пшениці відносно до загальної площі країни розташовані в Запорізькій, Харківській та Одеській областях. У сучасних умовах війни Одеська область відзначається як основний регіон для збору пшениці, і також значно зросла кількість вирощування пшениці в Дніпропетровській та Кіровоградській областях.

Виробництво зерна в Україні в 2022 році знизилось на 37%, скоротившись до 53,9 мільйонів тонн у порівнянні з 2021 роком. Проте, попри війну, останній сільськогосподарський рік 2021/2022 відзначився найвищим урожаєм пшениці в історії України. Цей досягнутий успіх був можливий завдяки сприятливим погодним умовам і вищим опадам, які сприяли позитивному розвитку вирощування пшениці та інших зернових культур. Особливий вплив на стан посівів справили сильні дощі, пройшовши в Дніпропетровській, Херсонській, Кіровоградській та Запорізькій областях.

У сезоні 2021/2022 українським аграріям вдалося встановити новий рекорд виробництва пшениці – 32,2 млн тонн, що на 29% більше, ніж у сезоні 2020/21 (24,9 млн тонн). Цей дуже високий коефіцієнт був досягнутий завдяки збільшенню посівних площ на 8% порівняно з попереднім сезоном (7,1 млн га за аналізований період порівняно з 6,6 млн тонн у попередньому сезоні) та значному збільшенню врожайності пшениці – рекордного рівня 45,3 ц/га (+19%). Також передбачалося встановити новий максимум експорту зерна, але, на жаль, цьому завадила війна між росією та Україною. [1].

Внаслідок ворожих бомбардувань припинили роботу українські порти в акваторії Азовського та Чорного морів, практично припинилося транспортування пшениці за кордон, оскільки основними одержувачами зерна є країни Північної Африки, Південно-Східної та Південної Азії і Близький Схід, куди зерно доставляється морем.

Таким чином, за даними ІА «АПК-Інформ» [2], за результатами 2021/22 МР експорт пшениці з України склав лише 18,7 млн тонн, тоді як на початок лютого 2023 року прогноз становив 22,5 млн тонн (-17%). Проте обсяги поставок перевищили показник попереднього сезону на 13% (16,6 млн тонн). Вже кілька сезонів основними імпортерами пшениці з України є Єгипет та Індонезія. За підсумками 2021/22 МР їх частки в загальному обсязі поставок зерна на зовнішні ринки склали 16% і 14% (фізично 2,9 млн т і 2,5 млн т), при цьому Єгипет збільшив українську пшеницю в порівнянні з 2020/2021 сезон на 19% та Індонезія на 2%. На четвертому місці Пакистан, який за підсумками звітного періоду імпортував близько 1,5 млн тонн зерна (8% від загального обсягу), при цьому закупівлі зросли у 2020/2021 МР на 5%. Також слід звернути увагу на значне (у 5 разів) зростання експорту пшениці з України до Саудівської Аравії – із 154,4 тис. шт. тонн у сезоні 2020/2021 МР до 750,8 тис.

Проте відсутність умов для повної реалізації експортного потенціалу пшениці в Україні призвела до високого перехідного балансу на кінець 2021/22 фінансового року, який, за нашими оцінками, становить 5,3 млн тонн, що в 2,5 рази перевищує запаси на кінець сезону 2020/21 (2,1 млн тонн). У результаті великі запаси пшениці продовжують тиснути на ціни, українські аграрії не отримують прибутку від продажу зерна, а вільні потужності для зберігання нового зерна обмежені. [2]

Відкрита війна росії з Україною має руйнівні наслідки, які продовжують загострюватися понад рік після вторгнення. У вересні 2022 року, ще до зимових бомбардувань, загальна шкода інфраструктурі України становила приблизно 127 мільярдів доларів, що еквівалентно 64 % ВВП країни у 2021 році. Понад 14 мільйонів українців покинули свої домівки, у тому числі понад 8 мільйонів біженців.

Автомобілі, залізниці та річкові порти були єдиними засобами експорту українського зерна протягом перших шести місяців війни. Усі мільйони тонн зерна, які до 24 лютого переправлялися морем на великих балкерах, було вкрай складно доставити до берега. На допомогу прийшли країни ЄС: вони зняли обмеження на торгівлю з Україною в рамках «безвізу торгівлі» та запровадили «коридори солідарності». Завдячуючи цьому Україна змогла експортувати більше зерна через порти ЄС – Румунію, Польщу та країни Балтії. У 2022 році українські аграрії збільшили експорт до країн ЄС на 65 %. [3]

Певне полегшення принесла Чорноморська зернова ініціатива між Україною та росією за посередництва ООН і Туреччини в серпні 2022

року, яка встановила так званий зерновий коридор із трьох чорноморських глибоководних портів (Одеса, Чорноморськ і Південний). Це призвело до значного збільшення експорту сільськогосподарської продукції України. Однак це мало незначний вплив на внутрішні ціни – і доходи фермерів. Коли зернова угода набула чинності, жнива 2022 року вже стартували.

Таким чином, навіть коли місячний експорт зерна повернувся до довоєнного рівня, тиск пропозиції на внутрішній ринок продовжувався, витрати на експорт залишалися майже на такому ж високому рівні, як до угоди, а внутрішні ціни залишалися низькими, без будь-якого помітного руху до закриття ринку, тобто продовжувався розрив із цінами світового ринку.

Висновок. Нині можемо констатувати, що завдяки роботі «зернового коридору» з 1 серпня по 20 листопада 2022 р. ним вдалося відправити 483 судна, які вивезли 11,6 млн тонн українського продовольства до країн Азії, Європи та Африки.

Незважаючи на складну ситуацію, аграрний експорт і далі відіграє досить важливу роль у стабілізації економіки та забезпеченні надходження доходів, які потрібні для розвитку вітчизняного агробізнесу. Протеперішні проблеми з виконанням «зернової угоди» створюють потенційні ризики недоотримання доходів і можуть призвести до коливання внутрішніх закупівельних цін у другому півріччі 2023 року, що суттєво впливатиме не лише на фінансові результати зовнішньоекономічної діяльності, а й на прибутковість агробізнесу і плани щодо його розвитку у 2024 році. Адаптуватися до цих ризиків можливо шляхом розвитку внутрішньої глибокої переробки сільськогосподарської продукції, диверсифікації видів діяльності й розвитку окремих галузей тваринництва, а також будівництва сучасних сховищ для тривалого зберігання продукції.

Аграрна галузь, незважаючи на те, що війна триває, поступово відновлюється, не чекаючи на її закінчення.

Література

1. Ранні зернові: результати сезону-2021/22 та старт 2022/23 МР в умовах війни. URL: <https://www.apk-inform.com/uk/exclusive/topic/1528022>
2. АПК Інформ. Новини. URL: <https://www.apk-inform.com/uk>
3. Попередні підсумки реалізації «чорноморської зернової ініціативи». URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/poperedni-pidsumky-realizatsiyi-chornomorskoyi-zernovoyi-initsiatyvy>

53.	Тарасенко Ю.В., Замлинський В.А. СТРУКТУРА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	191
54.	Бєлов К.М. УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ У М'ЯСОПЕРЕРОБНІЙ ГАЛУЗІ...	194
55.	Вдовиченко В.О. АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	197
56.	Клименко К.В., Мельник В.В. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФРАНЧАЙЗИНГУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	201
57.	Євтушок О.В., Голодонюк О.М. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У СУЧАСНОМУ МАРКЕТИНГУ.....	205
58.	Содома Р.І. БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	209
59.	Алдакімов О.С. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	213
60.	Вовчанська О.М., Іванова Л.О. РОЛЬ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ У МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	217
61.	Юхновська Ю.О., Волик Н.Г., Риженко О.М. УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ.....	221
62.	Савенко І.І., Гобачьов Д.С. ДОСЛІДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЕКСПОРТУ ПРОДУКТІВ ПЕРЕРОБКИ ЗЕРНА.....	224
63.	Тулейбич О.М. ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ПРИ ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	227
64.	Фрум О.Л., Дзюбак В.С. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИДІВ ТА МЕТОДІВ ДІАГНОСТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	230
65.	Фрум О.Л., Фролов В.С. ХАРАКТЕРИСТИКА СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД 2021-2027 РОКИ.....	234